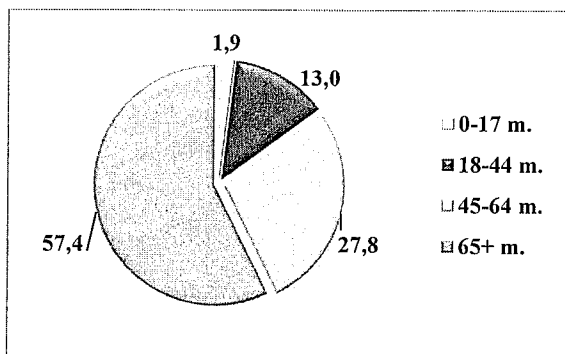
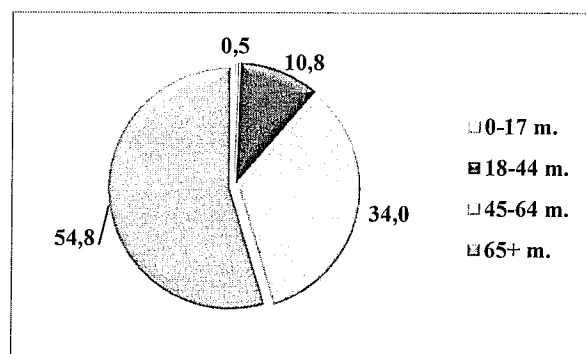

pusė mirties atvejų dėl nukritimo tiek Šiauliuose (31 atvejis), tiek šalyje (589 atvejai) įvyko 65+ m. amžiaus asmenų grupėje (3 pav. ir 4 pav.).

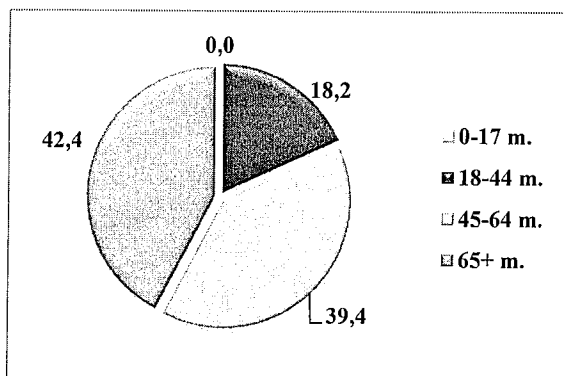

3 pav. Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) Šiaulių miesto savivaldybėje iš viso 2012-2014 m., lyginant pagal amžių (proc.)
Šaltinis: Higienos instituto Mirties priežasčių registras

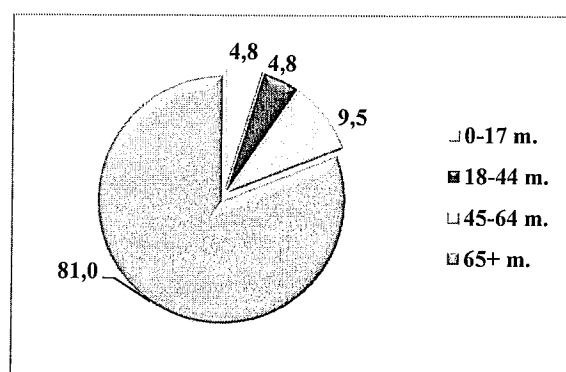

4 pav. Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) Lietuvos Respublikoje iš viso 2012-2014 m., lyginant pagal amžių (proc.)
Šaltinis: Higienos instituto Mirties priežasčių registras

Lyginant duomenis pagal lytį ir amžių 2012 – 2014 m., Šiaulių mieste daugiau vyrams (33 atvejai) nei moterims (21 atvejis) buvo užregistruota mirties atvejų dėl nukritimo. Didžioji dauguma mirties atvejų dėl nukritimo moterims įvyko 65+ m. amžiuje, o dažniau nei kas antram vyruvi įvyko ne tik 65+ m. amžiuje, bet ir 45 – 64 m. amžiuje (5 pav. ir 6 pav.).

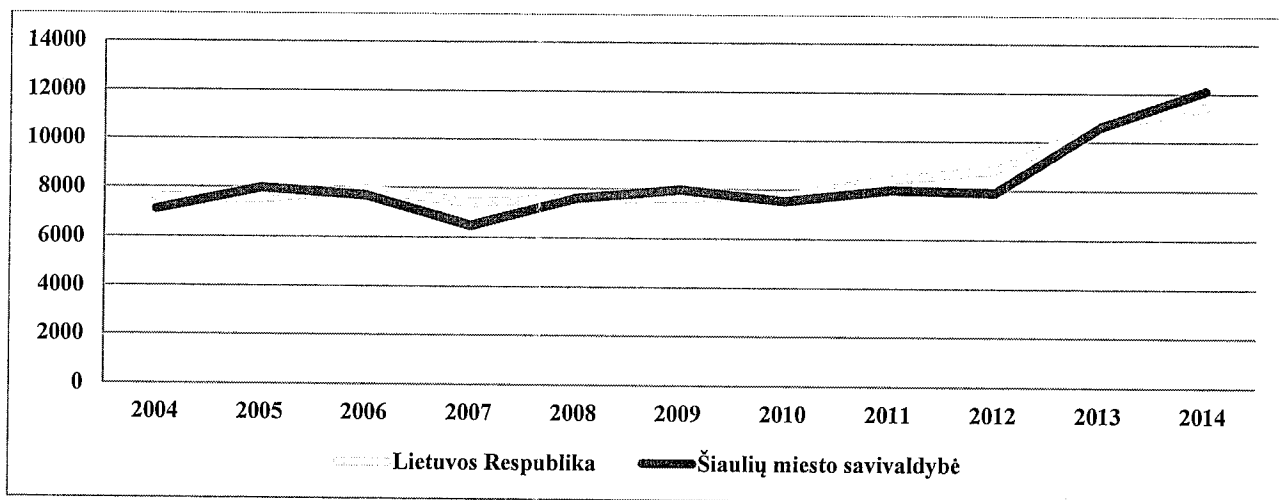
5 pav. Vyrų mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) Šiaulių miesto savivaldybėje iš viso 2012-2014 m., lyginant pagal amžių (proc.)
Šaltinis: Higienos instituto Mirties priežasčių registras

6 pav. Moterų mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) Šiaulių miesto savivaldybėje iš viso 2012-2014 m., lyginant pagal amžių (proc.)
Šaltinis: Higienos instituto Mirties priežasčių registras

Apžvelgiant 65 m. ir vyresnių asmenų, kuriems buvo užregistruota trauma ar kita išorinė priežastis (apsinuodijimas, nudegimas, kt.) skaičių matyti, kad 2004 - 2012 m. laikotarpiu Šiaulių

miesto rodiklis buvo artimas šalies rodiklio vidurkiui. 2013 m. užregistruotų traumų skaičius šios amžiaus grupės asmenims augo ir Lietuvoje, ir Šiauliuose, o 2014 m. Šiaulių miesto rodiklis (12 112,4/100 000 gyv.) pralenkė šalies rodiklį (11 442,1/100 000 gyv.) (7 pav.).

7 pav. Vyresnių nei 65 m. amžiaus asmenų, kuriems užregistruota trauma, skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje 2004-2014 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Apžvelgiant sužalojimų dėl nukritimų 65+ m. amžiaus asmenų grupėje skaičių Šiaulių mieste, stebimas augimas (2012 m. užregistruoti 337, 2013 m. – 365, 2014 m. – 365 sužalojimai). Lietuvoje lyginant 2012 m. (6 995 sužalojimai) ir 2013 m. (7 195 sužalojimai) taip pat matomas augimas, o 2014 m. (7 052 sužalojimai) - mažėjimas. Vertinant rodiklius, Šiaulių miesto rodiklis per 2012 – 2014 m. laikotarpį visada buvo beveik 1,5 karto didesnis už šalies šio rodiklio vidurkį.

Lyginant duomenis pagal lytį, 2012 – 2014 m. tiek Šiaulių mieste, tiek Lietuvoje sužalojimus dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje patyrė beveik tris kartus dažniau moterys nei vyrai. Šiauliuose moterų sužalojimų dėl nukritimų skaičius kasmet augo, o vyrų – atvirkščiai – kasmet mažėjo.

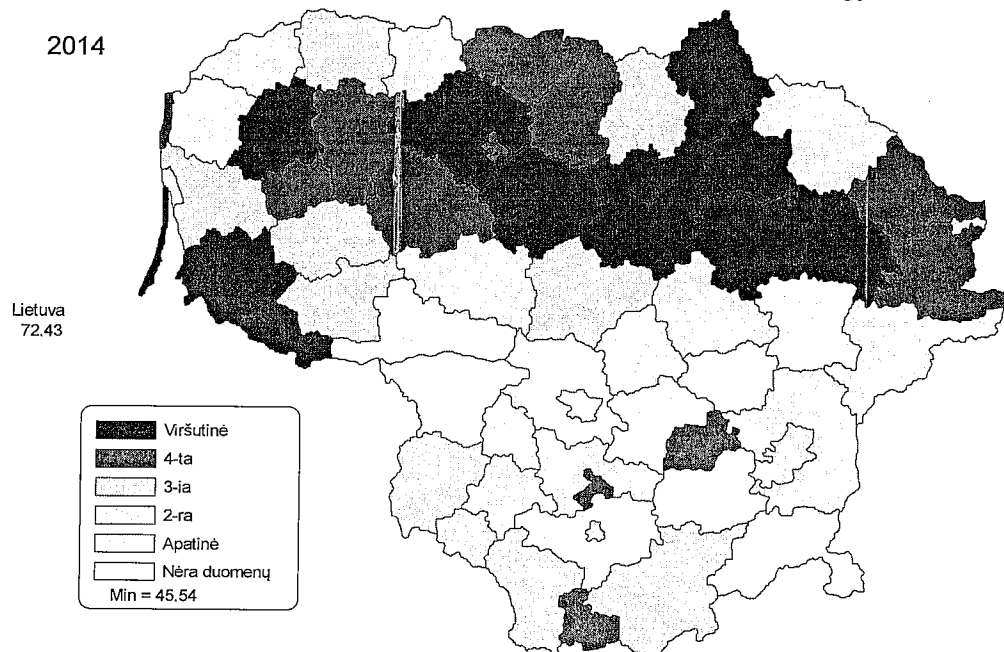
Apibendrinant analizę galima teigti, kad aukštą mirtingumo dėl nukritimo rodiklį Šiaulių mieste lemia vyriška lytis ir vyresnis nei 65 m. asmenų amžius. Nors sužalojimus dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje dažniau patiria moterys nei vyrai, tačiau žvelgiant į mirčių dėl nukritimo statistiką, galima daryti prielaidą, kad vyrai dažniau nei moterys patiria sunkius arba mirtinus sužalojimus.

2.2. Transporto įvykiuose patirtos traumos (V00-V99)

Didelio transporto įvykiuose patirtų traumų rodiklio analizė būtina įgyvendinant Lietuvos sveikatos programos tikslo „Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką“ uždavinį „Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių“ bei ieškant šios problemos priežasčių ir sprendimo būdų.

Lietuvoje 2014 m. stacionare užregistruoti 2 127 asmenys, patyrę traumą kelyje, tai yra 6,5 karto daugiau nei žuvusiųjų. Daugiausiai transporto įvykiuose patirtų traumų buvo užregistruota didžiųjų šalies savivaldybių gyventojams (Vilniaus m. – 323, Kauno m. – 138, Šiaulių m. – 106). Tai lemia didesni ir intensyvesni transporto priemonių srautai didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Vertinant rodiklius, didžiausiose pozicijose atsiduria Biržų r. – 156,5/100 000 sav., mažiausiose – Šalčininkų r. – 45,5/100 000 gyv.

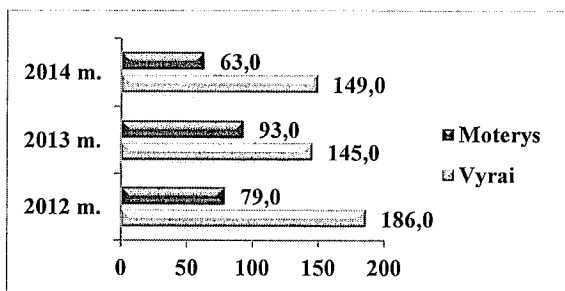
Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.

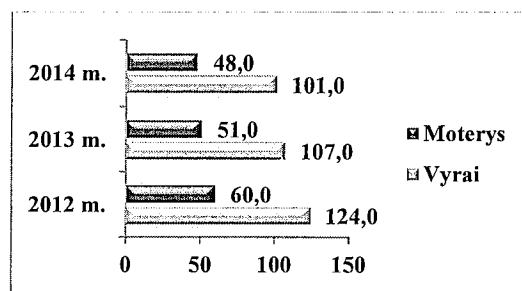
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Patirtų transporto įvykių metu traumų skaičius ir Šiaulių mieste (2012 m. – 135, 2013 m. – 123, 2014 m. – 106 traumos), ir Lietuvoje (2012 m. – 2 665, 2013 m. – 2 274, 2014 m. – 2 127 traumos) po truputį mažėja. Vertinant rodiklius, Šiaulių miesto rodiklis per 2012 – 2014 m. laikotarpį visada buvo aukštesnis už šalies rodiklį ir mažėja lėčiau nei Lietuvos šio rodiklio vidurkis.

Lyginant duomenis pagal lytį, transporto įvykiuose tiek Šiaulių mieste, tiek Lietuvoje traumas patiria beveik du kartus dažniau vyrai nei moterys (8 pav. ir 9 pav.).

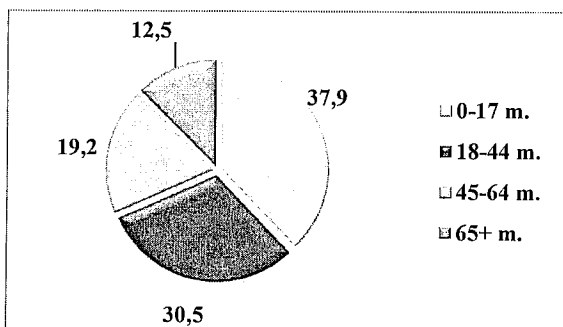
8 pav. Transporto įvykiuose patirtos traumos (V00-V99) 2012-2014 m. Šiaulių miesto savivaldybėje, lyginant pagal lytį (100 000 gyv.)
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

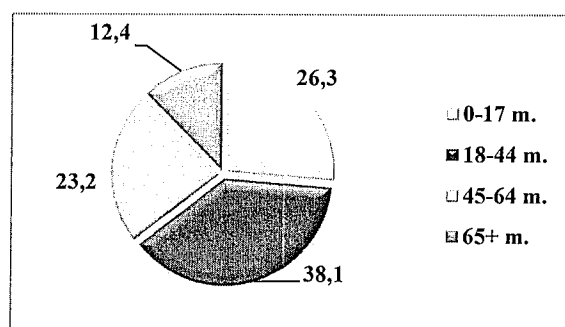
9 pav. Transporto įvykiuose patirtos traumos (V00-V99) 2012-2014 m. Lietuvos Respublikoje, lyginant pagal lytį (100 000 gyv.)
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Lyginant duomenis pagal amžiaus grupes 2012 – 2014 m. daugiausia traumas transporto įvykiuose Šiaulių mieste patyrė 0 – 17 m. (138 atvejai (37,9 proc.)) amžiaus asmenys, o tuo tarpu Lietuvoje - 18 – 44 m. (2 694 atvejai (38,1 proc.)) amžiaus asmenys (10 pav. ir 11 pav.).

Apžvelgiant transporto įvykiuose patirtų traumų aplinkybes 2014 m., Šiaulių miesto 0 – 17 m. amžiaus gyventojai dažniausiai traumas patyrė važiuodami pedaline transporto priemone (21,0 proc.), važiuodami automobiliu (7,0 proc.) ir eidami pėsti (6,0 proc.). Lietuvos 18 – 44 m. amžiaus gyventojai dažniausiai transporto traumas patyrė važiuodami automobiliu (15,0 proc.), važiuodami pedaline transporto priemone (8,0 proc.) ir eidami pėsti (6,0 proc.).

10 pav. Transporto įvykiuose patirtos traumos (V00-V99) 2012-2014 m. Šiaulių miesto savivaldybėje, lyginant pagal amžių (proc.)
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

11 pav. Transporto įvykiuose patirtos traumos (V00-V99) 2012-2014 m. Lietuvos Respublikoje, lyginant pagal amžių (proc.)
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Apibendrinant galima teigti, kad didelį transporto įvykių metu patirtų traumų skaičių Šiaulių mieste lemia vyriška lytis ir jaunas (0 – 17 m.) nukentėjusiųjų amžius. Apžvelgiant eismo įvykių aplinkybes matyti, kad daugiausia transporto traumų buvo patirta važiuojant pedaline transporto

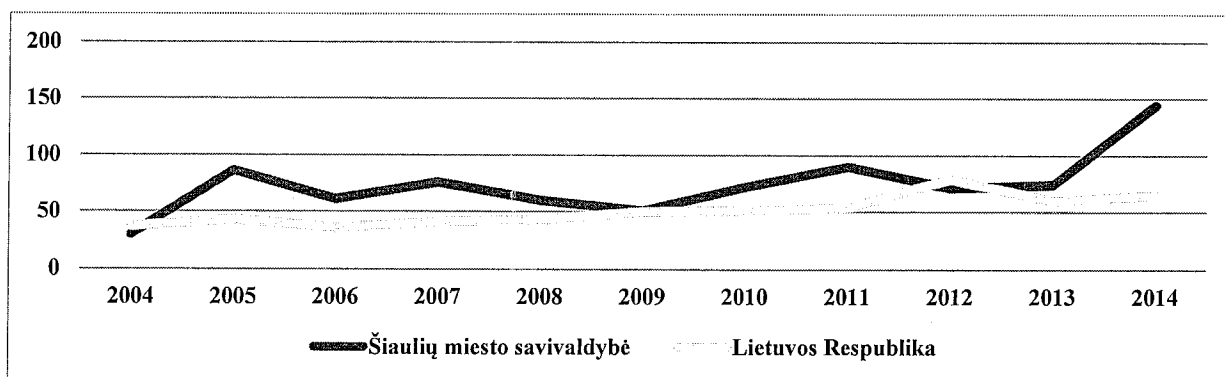
priemone, automobiliu ar einant pėsčiomis. Sprendžiant problemą būtinas individualių apsaugos priemonių naudojimas važiuojat dviračiu, saugos diržų ir vaikų apsaugos įrenginių naudojimas važiuojat automobiliu, saugus ir atsakingas visų eismo dalyvių elgesys gatvėje. Norint pasiekti gerų rezultatų, būtina užtikrinti kelių eismo taisyklių laikymąsi, didinti saugumo priemones avaringiausiose miesto gatvėse bei ugdyti tiek vaikų, tiek suaugusiųjų sąmoningumą.

2.3. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)

Aukšto nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai), rodiklio analizė būtina įgyvendinant Lietuvos sveikatos programos *tikslo* „Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą“ uždavinį „Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą“ bei ieškant šios problemos priežasčių ir sprendimo būdų.

Lietuvoje 2014 m. nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, iš viso buvo užregistruota 1 913 (65/100 000 gyv.). Daugiausia šitokių veikų įvykdyta didžiuosiuose šalies miestuose (Vilniaus m. – 700, Klaipėdos m. – 202, Šiaulių m. – 151). Trijose savivaldybėse (Šakių r., Kazlų Rūdos ir Rietavo) tokios rūšies nusikaltimų neužfiksuota.

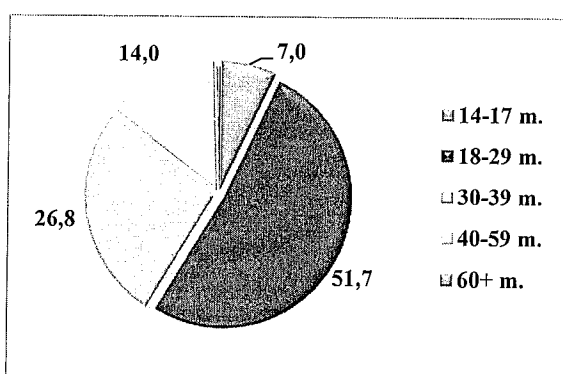
Apžvelgiant 2004 – 2014 m. laikotarpį matyti, kad nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda Šiaulių miesto rodiklis visada buvo didesnis už Lietuvos rodiklio vidurkį. 2014 m. Šiauliuose tokio pobūdžio nusikalstamų veikų (151) įvykdyta du kartus daugiau nei 2013 m. (79) ar 2012 m. (76), rodiklis šoktelėjo iki 144/100 000 gyv. (12 pav.).

12 pav. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) Šiaulių miesto savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje 2004-2014 m. (100 000 gyv.)

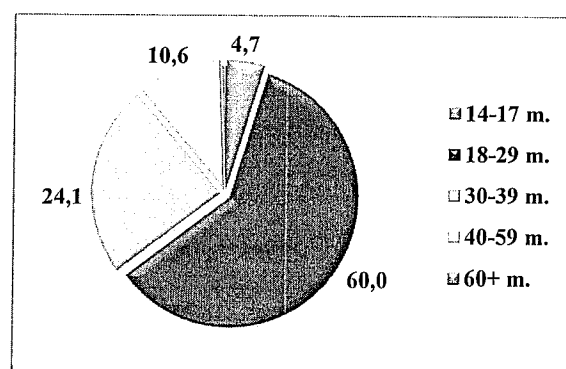
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2012 – 2014 m. daugiau nei pusę nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, tiek Šiaulių mieste (214 asmenų), tiek Lietuvoje (2 816 asmenų) įvykdė 18 – 29 m. amžiaus asmenys (13 pav. ir 14 pav.). Šiauliuose vyrai šias nusikalstamas veikas įvykdė nuo septynių iki devynių kartų dažniau nei moterys, beveik kas antras asmuo turėjo tik vidurinį ar pagrindinį išsilavinimą. Šiaulių mieste 2014 m. keturis kartus daugiau nei 2013 m. nusikalstamosiose veikose, susijusiose su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, dalyvavo nepilnamečių, nedirbančių ir nesimokančių, apsvaigusių nuo narkotinių ir psichotropinių medžiagų, anksčiau jau dalyvavusių nusikalstamosiose veikose asmenų.

13 pav. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) Šiaulių miesto savivaldybėje iš viso 2012-2014 m., lyginant pagal amžių

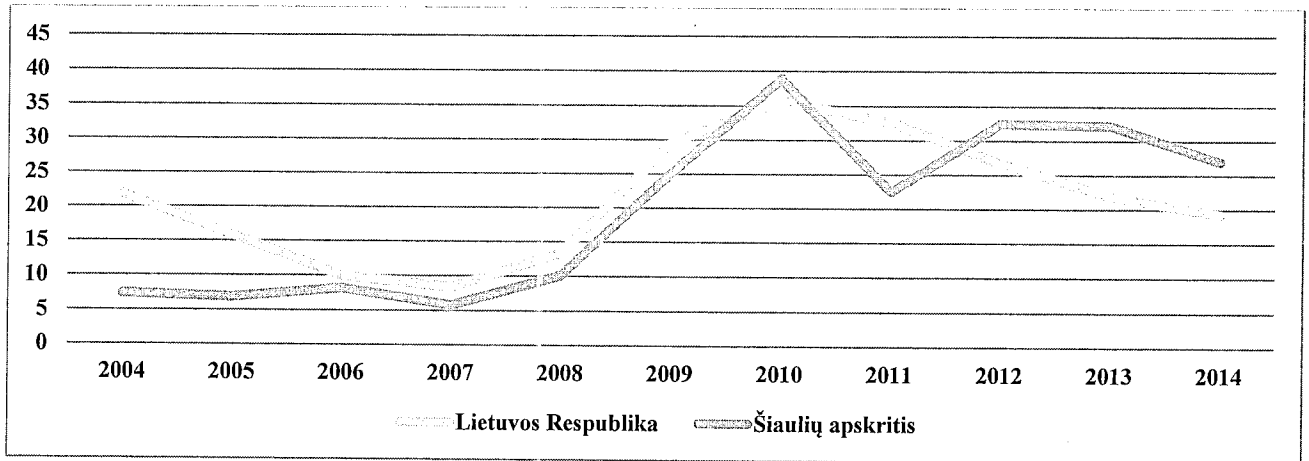
Šaltinis: Informatikos ir ryšių departamentas prie VRM

14 pav. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) Lietuvoje iš viso 2012-2014 m., lyginant pagal amžių

Šaltinis: Informatikos ir ryšių departamentas prie VRM

Nedarbas – sudėtinga socialinė – ekonominė problema, kurios pasekmės pasireiškia visose visuomenės gyvenimo srityse. Nors nedarbo lygis mažėja ir Šiaulių mieste, ir apskrityje, ir šalyje, tačiau opia problema išlieka jaunų žmonių nedarbas. Apžvelgiant 2004 – 2014 m. laikotarpį asmenų iki 25 m. amžiaus nedarbo lygį Šiaulių apskrityje ir Lietuvoje matyti, kad iki 2010 m. ekonominės krizės apskrities rodiklis buvo mažesnis už šalies rodiklio vidurkį. Nuo 2012 m. jaunų žmonių nedarbas Šiaulių apskrityje pralenkė Lietuvos jaunų žmonių nedarbo lygį (15 pav.).

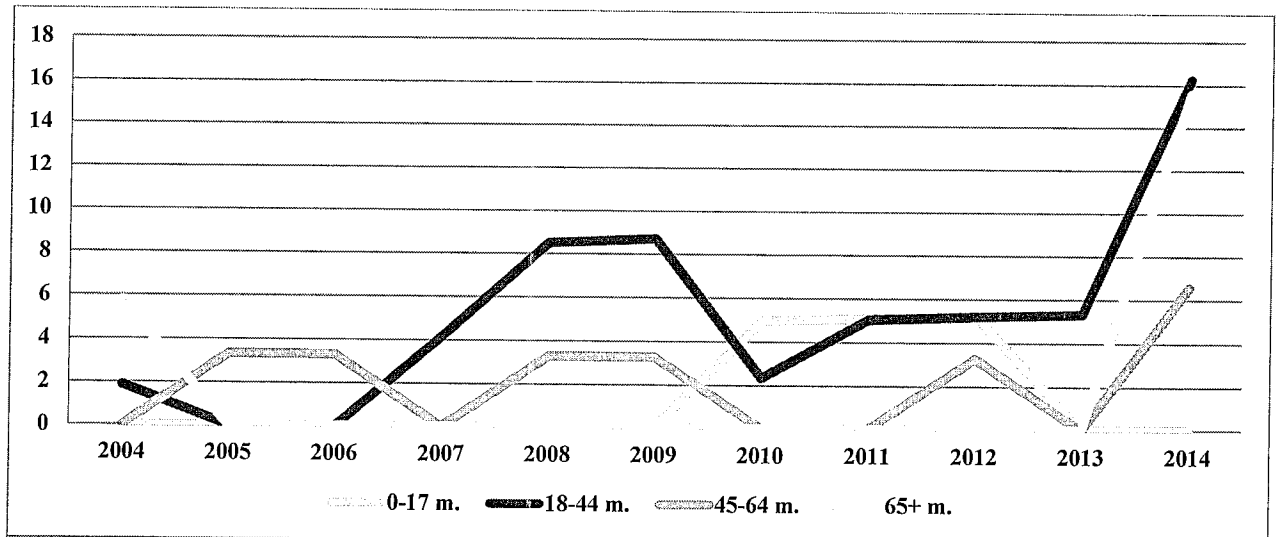

15 pav. Asmenų iki 25 m. amžiaus nedarbo lygis Šiaulių apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2004-2014 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Ieškant sąsajų tarp nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir gyventojų sergamumo psichikos ir elgesio sutrikimais, vartojant psichoaktyvias medžiagas, Šiaulių mieste 2014 m. stebimas žymus šio sergamumo rodiklio padidėjimas 18 + m. amžiaus grupėje (16 pav.).

Galima daryti prielaidą, kad sergamumo psichikos ir elgesio sutrikimais, vartojant psichoaktyvias medžiagas, staigus rodiklio augimas Šiaulių miesto savivaldybėje galėtų būti susijęs su nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, rodiklio padidėjimu.

16 pav. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais, vartojant psichoaktyvias medžiagas, Šiaulių miesto savivaldybėje 2004-2014 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Apibendrinant analizę galima teigti, kad nusikalstamas veikas, susijusias su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda dažniausiai Šiaulių mieste vykdo jauni nuo 18 m. iki 30 m. amžiaus vyrai, turintys tik pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą, nusikaltimo padarymo metu nesimokantys ir nedirbantys, anksčiau jau dalyvavę nusikalstamosiose veikose. Lėtai besikeičianti socialinė – ekonominė situacija, vis dar didelis iki 25 m. amžiaus asmenų nedarbo lygis regione jaunos, menkos motyvacijos, žemo išsilavinimo žmones pastūmėja įsitraukti į nusikalstamas veikas. Keičiant socialinę – ekonominę situaciją būtina skatinti užsienio investicijų pritraukimą į regioną, didinti jaunų žmonių užimtumą, mažinti jų nedarbo lygį. Daug dėmesio skirti vaikų ir jaunimo asmenybei formuoti, prasmingo gyvenimo sampratai ugdyti. Mažinti narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiūlą, stiprinant šių medžiagų apyvartos kontrolę.

IŠVADOS

1. Aukštą mirtingumo dėl nukritimo rodiklį Šiaulių mieste lemia vyriška lytis ir vyresnis nei 65 m. asmenų amžius. Nors sužalojimus dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje dažniau patiria moterys, tačiau žvelgiant į mirčių dėl nukritimo statistiką, galima daryti prielaidą, kad vyrai dažniau nei moterys patiria sunkius arba mirtinus sužalojimus. Ieškant problemos sprendimo būdų, reikėtų atlikti detalią mirties dėl nukritimo aplinkybių analizę.

2. Nors transporto įvykių metu patirtų traumų skaičius Šiaulių mieste po truputį mažėja, tačiau neramina tai, kad dažniau nei kas trečias patyręs traumą yra vaikas 0 – 17 m. amžiaus. Apžvelgiant eismo įvykių aplinkybes matyti, kad daugiausia transporto traumų buvo patiriama važiuojant pedaline transporto priemone, automobiliu ar einant pėsčiomis. Sprendžiant problemą būtinas individualių apsaugos priemonių naudojimas važiuojat dviračiu, saugos diržų ir vaikų apsaugos įrenginių naudojimas važiuojat automobiliu, saugus ir atsakingas visų eismo dalyvių elgesys gatvėje. Norint pasiekti gerų rezultatų, būtina užtikrinti kelių eismo taisyklių laikymąsi, didinti saugumo priemones avaringiausiose miesto gatvėse bei ugdyti tiek vaikų, tiek suaugusiųjų sąmoningumą.

3. Vangiai besikeičianti socialinė – ekonominė situacija, vis dar didelis iki 25 m. amžiaus asmenų nedarbo lygis regione jaunos, menkos motyvacijos, žemo išsilavinimo žmones pastūmėja įsitraukti į nusikalstamas veikas. Keičiant socialinę – ekonominę situaciją būtina skatinti užsienio investicijų pritraukimą į regioną, didinti jaunų žmonių užimtumą, mažinti jų nedarbo lygį. Daug dėmesio skirti vaikų ir jaunimo asmenybei formuoti, prasmingo gyvenimo sampratai ugdyti. Mažinti narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiūlą, stiprinant šių medžiagų apyvartos kontrolę: rengti ir įgyvendinti priemones, mažinančias psichoaktyvių medžiagų pasiūlą ir paklausą, rengti policijos reidus į jaunimui skirtas diskotekas, vakarones, stiprinti teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą nacionaliniu lygiu tiriant nusikalstamas veikas, susijusias su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta.
